

بورس و جایگاه آن

در اقتصاد کشور

نوشین باقری زمانی

نادر باقری زمانی

گاه آن در اقتصاد کشور

سجله : باقری زمانی، نوشین، ۱۳۶۰ -

عنوان نام پدیدآور: بورس و جایگاه آن در اقتصاد کشور/نوشین باقری زمانی، نادر باقری رنانی.

ملاحظات نشر : داندان (فریدن): نهال فریدن، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۸۰ ص.

شابک : ۹۷۸۶۰۰۶۵۱۰۳۴

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : بورس - ایران

موضوع : سرمایه گذاری - طرح و برنامه ریزی

موضوع : استاد قابل انتقاد

شناسه افزوده : باقری رنانی، نادر، ۱۳۵۹ -

رده بندی کنگره: ۲HG/۱۳۹۵۵۷۲۰/۲ب۳

رده بندی دیویی: ۳۳۲/۶۴۲۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۲۱۰۹۹



انتشارات نهال فریدن

نام کتاب: بورس و جایگاه آن در اقتصاد کشور

مولفان: نوشین باقری زمانی، نادر باقری رنانی

چاپخانه: ذاکر

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت و سال چاپ: اول/ ۱۳۹۵

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و مخصوص ناشر است»

انتشارات نهال فریدن شماره تماس: ۰۹۱۳۳۷۲۷۱۶

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار.....
۱۳	مقدمه.....
۱۵	بخش اول.....

فصل اول: مفاهیم نظری بورس اوراق بهادار

۱۹	۱-۱-۱- تعریف و مفهوم بورس اوراق بهادار.....
۲۰	بورس کالا.....
۲۳	۱-۱-۲- تعریف و مفهوم بورس اوراق بهادار.....
۲۵	۱-۱-۳- سابقه پیدایش بورس.....
۲۵	۱-۱-۴- پنج بورس در جهان.....
۲۷	۱-۱-۵- تاریخچه بورس در ایران.....
۳۱	۱-۱-۶- ارکان بورس.....
۳۱	شورای بورس:.....
۳۲	۱-۱-۷- فعالیت بورس تهران از آبان ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۰.....
۳۳	۱-۱-۸- فعالیت بورس تهران از آبان ۱۳۸۰ تا ۱۳۶۸ (دوران رکود).....
۳۶	۱-۱-۹- تاریخ ورود بورس به اصفهان.....
۳۷	۱-۱-۱۰- مزایای سرمایه‌گذاری در بازار بورس ایران بهادار.....
۳۷	الف) مزایای بورس اوراق بهادار از دیدگاه اقتصاد.....
۳۸	ب) مزایای بورس اوراق بهادار از دیدگاه واحدهای اقتصادی (شرکت‌ها).....
۳۸	ج) مزایای بورس اوراق بهادار از دیدگاه سرمایه‌گذاران.....
۴۴	۱-۱-۱۱- سوداگران.....
۴۵	۱- پویایی بورس کالا.....
۴۵	۲- بورس اسعار.....
۴۶	۳- بورس اوراق بهادار.....

فصل دوم: ساختار شرکت‌های بورسی

۴۹	۱-۲-۱- تعریف شرکت سهامی.....
۴۹	۱-۲-۲- شرکت سهامی عام.....
۵۰	۱-۲-۳- شرکت سهامی خاص.....

۶..... بورس و جایگاه آن در اقتصاد کشور

- ۱-۲-۴- شرکت با مسئولیت محدود، شرکت تعاونی و شرکت تضامنی چیست..... ۵۱
- شرکت با مسئولیت محدود..... ۵۱
- شرکت تعاونی..... ۵۲
- شرکت تضامنی..... ۵۳
- ۱-۲-۵- آشنایی با مجامع شرکت‌ها..... ۵۳
- ۱-۲-۵-۱- مجمع عمومی عادی..... ۵۴
- حدنصاب تشکیل مجمع عمومی سالیانه..... ۵۵
- ۱-۲-۵-۲- مجمع عمومی فوق العاده..... ۵۶
- حداقل تعداد سهامداران مجمع عمومی فوق العاده..... ۵۶
- ۱-۲-۶- هیات مدیره شرکت‌های سهامی..... ۵۷
- ۱-۲-۶-۱- شرایط هیات مدیره و مدیر عامل..... ۵۷
- بخش دوم..... ۵۹

فصل اول: بازارهای مالی

- ۱-۲-۱- بازارهای مالی..... ۶۳
- ۱-۲-۱-۱- بازارهای مالی (اولیه و ثانویه)..... ۶۳
- بازار اولیه (Primary Market)..... ۶۳
- بازار ثانویه (Secondary Market)..... ۶۴
- ۱-۲-۲- انواع قراردادهای در بورس..... ۶۴
- ۱-۲-۳- معرفی سیستم مالی و جایگاه آن در نظام اقتصادی..... ۶۶
- ۱-۲-۴- بازارهای مالی..... ۶۷
- ۱-۲-۵- طبقه بندی بازارهای مالی..... ۶۹
- الف) بازار پول..... ۷۰
- ب) بازار سرمایه..... ۷۱
- ۱-۲-۶- بازار سرمایه و تاریخچه آن..... ۷۱

فصل دوم: نهادهای مالی

- ۲-۲- نهادهای مالی..... ۷۷
- ۲-۲-۱- کارگزار..... ۷۷
- ۲-۲-۱-۱- کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار..... ۷۸
- ۲-۲-۱-۲- فعالیت کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار..... ۷۹
- ۲-۲-۳- اهداف کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار..... ۸۲

۷..... بورس و جایگاه آن در اقتصاد کشور

۸۲..... ۲-۲-۲ صندوق سرمایه‌گذاری

۸۵..... ۲-۲-۱-۱ مزایای صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک

۸۶..... ۲-۲-۳ تعریف سیدگردانی

۸۷..... ۲-۲-۴ شرکت‌های سرمایه‌گذاری

۸۷..... ۲-۲-۵ شرکت مادر (هلدینگ)

فصل سوم: ابزار مالی

۹۱..... ۲-۳-۱ ابزار مالی

۹۱..... ۲-۳-۱-۱ تعریف سهم

۹۱..... ۲-۳-۲ سهام چیست

۹۱..... ۲-۳-۲-۱ ررقه سهم

۹۲..... ۲-۳-۲-۲ برای انتخاب یک سهم خوب

۹۳..... ۲-۳-۲-۳ تامین مالی و ابزارهای آن چیست؟

۹۴..... ۲-۳-۲-۵ سهم عادی چیست؟

۹۴..... ۲-۳-۲-۵-۲ سهم ممتاز (Preferred Share)

۹۵..... ۲-۳-۲-۵-۳ اوراق قرضه

۹۶..... ۲-۳-۲-۵-۱ کاربرد اوراق قرضه

۹۶..... ۲-۳-۲-۵-۲ انواع اوراق قرضه

۹۸..... ۲-۳-۲-۵-۳ مزایای انتشار اوراق قرضه

۹۹..... ۲-۳-۲-۵-۴ شرایط انتشار اوراق قرضه

۱۰۱..... ۲-۳-۲-۵-۵ پذیرهنویسی اوراق قرضه

۱۰۴..... ۲-۳-۲-۵-۶ حقوق دارندگان اوراق قرضه

۱۰۴..... ۲-۳-۲-۵-۷ استرداد وجه قرضه

۱۰۵..... ۲-۳-۲-۶ دریافت بهره

۱۰۶..... ۲-۳-۲-۷ سایر حقوق

۱۰۶..... ۲-۳-۸ صکوک

۱۰۸..... ۲-۳-۹ حق تقدم

۱۱۱..... بخش سوم

فصل اول: سرمایه‌گذاری

۱۱۵..... ۳-۱-۱ سرمایه‌گذاری

۱-۲-۳- روش‌های سرمایه‌گذاری در بورس ۱۱۶

سرمایه‌گذاری مستقیم ۱۱۶

۳-۱-۳- خرید سهام ۱۱۷

سرمایه‌گذاری غیر مستقیم ۱۱۷

۳-۱-۴- مزایای سرمایه‌گذاری در بورس ۱۱۸

فصل دوم: ریسک و محاسبه بازده سهام

۱-۲- ریسک و بازده ۱۲۳

۱-۱- ریسک چیست و انواع ریسک کدام است؟ ۱۲۳

۳-۲-۱- ریسک چیست؟ ۱۲۳

ریسک (Risk) چیست؟ ۱۲۴

ریسک عملیاتی (Operational Risk) چیست؟ ۱۲۵

ریسک مالی (Financial Risk) چیست؟ ۱۲۵

ریسک غیرسیستماتیک ریسک سیستماتیک (Systematic Risk) چیست؟ ۱۲۵

۳-۲-۳- دستورالعمل محاسبه شاخص بازار سهام براساس سهام ۱۲۶

مقدمه ۱۲۶

۳-۲-۱- بخش اول: انتخاب سهام ۱۲۷

معیار اول: حذف شرکت‌های تازه پذیرفته شده، شرکت‌های سرمایه‌گذاری ۱۲۷

معیار دوم: ارزش بازار و نقدشوندگی ۱۲۸

معیار سوم: نظر کمیته بازنگری شاخص ۱۳۰

۲) بخش دوم: نحوه محاسبه شاخص ۱۳۰

۳-۲-۳- محاسبه شاخص ۱۳۰

۳-۲-۳- تعدیل عدد مبنا ۱۳۰

مثال تشریحی ۱۳۱

۳-۲-۴- تقسیم سود نقدی ۱۳۲

۳-۲-۵- عدم تحقق افزایش سرمایه ۱۳۸

۳-۲-۶- تغییر درصد سهام شناور آزاد ۱۳۹

۳-۲-۷- جایجایی شرکت‌های فهرست شاخص ۱۴۰

فصل سوم: نحوه ارزیابی شرکت‌های بورسی

۳-۳- نحوه ارزیابی شرکت‌ها ۱۴۳

بورس و جایگاه آن در اقتصاد کشور ۹

۱- ارزیابی شرکت‌های تولیدی ۱۴۴

۲- نحوه ارزیابی شرکت‌های سرمایه‌گذاری ۱۴۴

۳- ارزیابی شرکت‌های ساختمانی ۱۴۵

۴- شرکت‌های پیمانکاری ۱۴۶

۵- نحوه ارزیابی بانک‌ها و سایر واسطه‌های مالی (لیزینگ‌ها) ۱۴۷

بخش چهارم ۱۴۹

فصل اول: نحوه خرید و فروش سهام

۱-۱-۴- نحوه خرید و فروش سهام ۱۵۳

نحوه خرید و فروش در بازار رسمی ۱۵۳

الف) نحوه انجام معامله ۱۵۳

ب) نحوه انجام معامله ۱۵۳

ج) نحوه حساب یا دریافت کد معاملاتی ۱۵۴

د) تکمیل سفارش خرید یا فروش ۱۵۴

هـ) ورود سفارش به سامانه معاملاتی ۱۵۴

و) انجام معامله ۱۵۵

ز) تسویه و پایایی ۱۵۵

۱-۲-۴- دامنه نوسان روزانه ۱۵۶

۱-۳-۴- کارمزد معاملات ۱۵۷

۱-۴-۴- نحوه انجام معاملات در تابلوی اوراق ۱۵۷

بخش پنجم ۱۵۹

بورس و خصوصی سازی ۱۵۹

۱-۵- مقدمه ۱۶۱

۲-۵- خصوصی سازی و بورس ۱۶۲

۳-۵- ساختار نهادی در فرآیند خصوصی سازی ۱۶۴

۴-۵- مکانیزم اجرایی واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت ۱۶۶

۵-۵- تعاریف خصوصی سازی ۱۶۹

۶-۵- تجربه خصوصی سازی ۱۶۹

۷-۵- منافع خصوصی سازی ۱۷۲

۸-۵- خط مشی خصوصی سازی ۱۷۷

۱۰..... بورس و جایگاه آن در اقتصاد کشور

- مزایده شرکت‌های کوچک:..... ۱۷۸
- ۸-۲- اهداف خصوصی سازی..... ۱۸۲
- ۸-۲-۱- خصوصی سازی و کارایی..... ۱۸۲
- ۵-۹- محدودیت‌های مالی مؤثرتر..... ۱۸۳
- ۵-۱۰- خصوصی سازی و رقابت..... ۱۸۴
- ۵-۱۱- خصوصی سازی و معضلت جامعه و کارایی اقتصادی..... ۱۸۶
- ۵-۱۲- بورس و خصوصی سازی..... ۱۸۷
- ۵-۱۲-۱- شرکت‌های واجد شرایط پذیرش..... ۱۹۰
- ۵-۱۲-۲- حرکت از ناقد شرایط پذیرش..... ۱۹۱
- ۵-۱۳- و لایف لاینی بورس اوراق بهادار..... ۱۹۱
- ۵-۱۴- مزایای پذیرش سهام شرکت‌ها در بورس..... ۱۹۲
- ۵-۱۵- جایگاه بخش خصوصی در اقتصاد ایران..... ۱۹۵
- ۵-۱۶- اجرای سیاست خصوصی سازی در ایران..... ۱۹۶
- ۵-۱۷- موانع گسترش بخش خصوصی در ایران..... ۱۹۹
- منابع و مآخذ..... ۲۰۲

پیش‌گفتار

دنیای امروز، دنیای تغییرات است. پویایی و تحولات سریعی که در جوامع انسانی رخ می‌دهد، مرهون پیدایش تجهیزات رایانه‌ای، شبکه‌های مخابراتی، سیستم‌های هوشمند و تکنولوژی مدرن می‌باشد.

در این شرایط، کشوری می‌تواند دارای اقتصادی سالم و مطمئن باشد که در آن یک بازار سرمایه کارآ پایه‌ریزی شده باشد. بورس اوراق بهادار در اکثر کشورها، کانون اصلی بازار سرمایه است. ساز و کار این بازار به گونه‌ای است که ضمن سهیم کردن عموم مردم در مالکیت شرکت‌ها، باعث کنترل تولیداتی شده و به این وسیله تورم را کاهش می‌دهد. از سوی دیگر، به تخصیص بهینه منابع به واحدهای تولیدی، اشتغال و رونق اقتصادی را فراهم می‌آورد.

بورس اوراق بهادار می‌تواند پاسخگوی سرمایه‌گذاران مختلف، با انگیزه‌ها و سطوح ریسک‌پذیری متفاوت باشد. حال اگر این بازار به شیوه‌ای عمل کند تا سرمایه‌گذاران بازدهی مناسبی طبق ریسک‌پذیری خود بدست آورند، می‌تواند باعث مشارکت هر چه بیشتر مردم در تامین مالی واحدهای صنعتی و سهیم شدن آنها در مالکیت

شرکت‌ها، بالا رفتن میزان تعهد و کارآیی مدیران و همین طور افزایش رشد تولید ناخالص داخلی گردد.

لذا کتاب حاضر توضیحاتی در مورد بورس اوراق بهادار، خصوصی سازی و جایگاه بورس در اقتصاد کشور را بیان کرده است که امید است بتواند تا اندازه‌ای نیاز اطلاعاتی سرمایه‌گذاران و فعالان بورس، اوراق بهادار را برآورده نماید.

با تشکر

نوشین باقری زمانی

مقدمه

بورس اوراق بهادار یکی از ساخته‌های زیبای انسان متمدن است. ساز و کار این بازار به گونه‌ای است که، به وضوح می‌توان چالش و تامل بین ریسک و بازده را مشاهده نمود و به بازده مناسبی دست یافت.

ارزشمندترین عنصر موجود در بورس اوراق بهادار، اطلاعات است دسترسی به اطلاعات سودآوری و استفاده از فرصت‌های سودآور در بازار سرمایه را به همراه خواهد داشت. اطلاعات بازار سرمایه باید به طور یکسان در اختیار تمامی سرمایه‌گذاران قرار گیرد. به همین منظور طی سال‌های گذشته، مسئولین امر از سویی گام‌های مهمی برای شفاف‌سازی در برابر کار خود قرار داده‌اند و از سوی دیگر اقدامات متنوعی به منظور اطلاع‌رسانی انجام شده است. همچنین در سال‌های اخیر دولت برنامه‌های فراگیری برای گسترش بازار داشته که از جمله مهم‌ترین آنها توسعه جغرافیایی بازار سرمایه بوده است.

از ویژگی‌های مهم یا بازار سرمایه فراگیر آن است که توانایی جذب منابع مالی و نیز پاسخ‌گویی به نیازها متقاضیان را در یک

گستره وسیع جغرافیایی داشته باشد. دلیلی وجود ندارد که درهای بازار سهام بر روی یک فعالیت اقتصادی که از شرایط لازم برخوردار بوده ولی از امکان فیزیکی این بازار به دور است بسته باشد. راه‌اندازی بورس در شهرستان‌ها، گذشته از گسترش جغرافیایی بازار سرمایه، مزایای مهم دیگری نیز به همراه داشت. از جمله این مزایا می‌توان این موارد را نام برد: شتاب بخشیدن به فرآیند توسعه اقتصادی همزمان و یکنواخت، تسهیل اجرای سیاست‌های مربوط به تمرکززدایی، مشارکت طیف گسترده‌تر مردم در فعالیت‌های اقتصادی، یکنواخت کردن شدت انباشت نقدینگی در مناطق مختلف کشور، کارآمدتر کردن ساز و کار گردآوری و تجهیز منابع مالی راکن و سیال، دستیابی به الگوی بهینه تخصیص منابع.